

rikanske Forskeres Arbejde omtales ganske udførligt, og det har — som naturligt er — været nødvendigt at indsætte et særligt Afsnit om Grønland i den danske Udgave.

Det Forhold, at Værket er skrevet af en enkelt Mand, giver sig klart til Kende i Bogens ensartede og planmæssige Opbygning. Teksten er i Almindelighed grupperet om enkelte Personer og Rejser med korte Indskud om saglige Themaer af særlig Vigtighed. Forfatteren har med Forkærlighed søgt saadant Stof, som indeholder dramatiske Momenter, hvorved Bogen er blevet spændende, med stærk Fremhæven af de heroiske Momenter i Opdagelsesrejsernes Historie.

Der maa naturligvis være en betydelig Frihed for en Forfatter af et saadant Værk i Retning af, hvad han vil medtage, og hvad han vil lade ligge, og ligeledes for den Vægt, han tillægger de forskellige Begivenheder og Personer, men man synes dog, at Arbejdet i saa Henseende har visse Mangler, saaledes er Charcot og „Pourquoi pas?“ ikke nævnt, Graf Zeppelins Togter, Schokalsky, Opdagelsen og Undersøgelsen af Nordland (Zevernaja Semlja) heller ikke. Carsten Niebuhr er ikke omtalt, Hedin ganske kort, Alfred Wegeners Navn findes i Registret, men søges forgæves i Teksten.

Figurmaterialet er meget interessant. De mange Kort giver i en let overskuelig Form typiske Epoker i Opdagelsernes Historie. En morsom Idé er det endvidere at afbilde 14 Ekspeditionsskibe fra meget forskellig Tid og at ledsage disse med en udførlig Beskrivelse af Skib, Udrustning, Arbejdsmaade og Besætning. Billederne er for en stor Del Reproduktioner efter de gamle Rejsebeskrivelser suppleret med ypperlige fotografiske Optagelser fra den nyeste Tid.

Man kan paa det bedste anbefale den danske Læseverden Vor Klodes Erobring. Bogen er livlig og godt fortalt, man faar et stærkt dramatisk Billede af Mandens vældige Kamp for at gøre sig Jorden underdanig, saaledes at der ikke blot berettes om selve Begivenhederne, men paa en saadan Maade, at man tillige bevarer et stærkt Indtryk af de menneskelige Personligheder, der staar bagved.

Bogen er saa alment tilgængelig, at den kan læses af saa at sige alle Aldre og Samfundsklasser, og den fortjener — trods visse Mangler — at finde en betydelig Læsekreds. *Niels Nielsen.*

Handbuch der geographischen Wissenschaft. Herausgegeben von Fritz Klute. Akademische Verlagsgesellschaft Athenaion. Potsdam.

Allerede tidligere er denne Haandbog blevet omtalt i „Geografisk Tidsskrift“ — 35. og 36. Bind — nemlig de to afsluttede Bind

omhandlende Syd-Amerika, Australien, Ozeanien og Antarktis, men da der i længere Tid ikke har foreligget et nyt afsluttet Bind, finder man det rigtigt paa ny at henlede danske Geografers Opmærksomhed paa dette betydningsfulde Værk.

Handbuch der geographischen Wissenschaft er anlagt efter overordentlig store Linjer, alene til Afsnittet om den almindelige Geografi er der anmeldt 10 Forfattere, til Vest- og Nordeuropa 5 og til Sydøst- og Sydeuropa 8. Man har med andre Ord søgt at mobilisere den bedste Sagkundskab i hele det Omraade, hvor tysk Sprog helt eller delvis anvendes som videnskabeligt Sprog, og Værket repræsenterer i Virkeligheden en samlet Opvisning af, hvad tysk Geografi i Øjeblikket sidder inde med af Viden og Kunnen.

Der foreligger for Redaktionen af „Geografisk Tidsskrift“ følgende Afdelinger foruden de to allerede afsluttede Bind:

- I. Allgemeine Geographie I. Physikalische Geographie. 3 Hefter.
- II. Allgemeine Geographie II. Das Leben auf der Erde. 5 Hefter.
- III. Vorder- und Südasiens. 5 Hefter.
- IV. Südost- und Südeuropa. 13 Hefter.
- V. Nordasien, Zentral- und Ostasien. 9 Hefter.
- VI. Afrika. 9 Hefter.
- VII. Mitteleuropa (ausser Deutschland) — Osteuropa. 4 Hefter.
- VIII. Nord- und Mittelamerika. Die Arktis. 7 Hefter.
- IX. West- und Nordeuropa. 2 Hefter.

Hvert Hefte er paa 32 Kvartsider. Satsen er saa varieret og saa vel disponeret, at man — selv i et Kæmpeværk som dette — opnaar stor Overskuelighed; let og hurtigt finder man det, man søger, selv uden Anvendelse af Register.

Det er naturligtvis umuligt for en enkelt Mand kritisk at vurdere — rent sagligt — hele denne vældige Ophobning af Stof, men Stikprøver fra Omraader, hvor man har noget Specialkundskab, tyder paa, at Værket er udarbejdet med den største Omhu.

Billedmaterialet er imponerende, ca. 4000 større Tekstbilleder, 300 farvetrykte Tavler samt et Antal Kortbilag. Billedvalget bærer Præg af Omhu og Sagkundskab. Udførelsen af Clichéerne er god, og takket være det svære, glittede Papir samt en omhyggelig Tilretning, staar Aftrykkene særdeles smukt. De farvetrykte Tavler vil blive paaskønnede af Publikum, men ikke slet saa højt af den videnskabeligt indstillede Læser.

En særlig Omtale fortjener de mange fortræffelige Bikort i sort Tryk. De er tegnede med stor Omhu, og viser — takket være velberegnet Signatur — en Mængde Enkeltheder. Nævnes kan: Klima-

kort, Jordbundskort, Befolkningstæthedskort, Racekort, Produktionskort og meget mere.

Paa Grund af den fysiske Geografis vældige Udvikling i dette Aarhundrede har de geografiske Haandbøger i Øjeblikket den Skæbne hurtigt at blive forældede, og dette gælder for saa vidt og-saa det antropogeografiske Stof. Hvis man skal holde almindelige Haandbøger, Leksikonstof, Lærebøger og Avisstof nogenlunde paa Højde med Nutidens Viden og Anskuelser, er det en Nødvendighed at holde sig forsynet med nye, første Rangs Haandbøger, og ikke lade sig nøje med ældre Opgivelser med en Smule moderne Op-pudsning.

Det vil derfor være meget ønskeligt, om danske skrivende Geografer rent kundskabsmæssigt formaar at holde sig à jour, og Handbuch der geographischen Wissenschaft vil være et aldeles fortrinligt Middel dertil. Desværre er Forholdene for denne Gruppe af Fagfolk saa beskedne, at man ikke kan forvente, at Værket i Danmark faar nogen større privat Udbredelse, men Bibliotekerne bør være opmærksom paa, at man her staar overfor et Værk af meget betydelig Standard.

Niels Nielsen.

V. Nordmann: *Menneskets Indvandring til Norden*. Danmarks Geologiske Undersøgelse. III, Række Nr. 27. 242 S., 133 Fig. 1 Tidstavle. Reitzel, København 1936. Pris 5,00 Kr.

Ingen Steder i Arkæologien er et geologisk og arkæologisk Samarbejde nødvendiggere, end naar det gælder ældre Stenalder og de første Indvandrere til Nordens Lande. Derfor falder det helt naturligt, at en Geolog prøver paa at skrive en sammenfattende Oversigt over den ældre Stenalder i Norden. Her har Dr. Nordmann særlige Forudsætninger, idet det er velkendt, at han gennem en længere Aarrække har arbejdet med arkæologiske Problemer.

Bogen indledes naturligt med en Gennemgang af de palæolitiske Kulturer og de ældste Fund af menneskelige Knogledele. Et lille Afsnit omhandler derefter interglaciale Aflejringer i Danmark og mulige Fund fra denne Tid. Det er udmærket, at Spørgsmaalet om mulige palæolitiske Beboere i Skandinavien under Mellemistiderne holdes aabent; men unødvendigt er det at afbilde de mere end tvivlsomme Eoliter og Flintstykket fra Harebjerg, hvis Bestemmelse baade arkæologisk og geologisk er højst usikker. Det følgende Afsnit behandler Lyngby-Kulturen og de holstenske Kulturer, og meget nyt Stof forelægges her for første Gang i samlet Fremstil-